

ZAKON O SESTRINSTVU I PRIMALJSTVU

Sl. novine FBiH br. 43/2013

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim zakonom se uređuje djelatnost medicinskih sestara - tehničara (u daljnjem tekstu: medicinske sestre) i medicinskih sestara primalja (u daljnjem tekstu: primalje), način vršenja i organiziranja djelatnosti, standard obrazovanja i uvjeti za vršenje djelatnosti medicinskih sestara i primalja, prava, obaveze i odgovornosti medicinskih sestara i primalja, te kontrola sigurnosti i kvaliteta rada medicinskih sestara i primalja u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

Djelatnost medicinskih sestara i primalja sastavni je dio zdravstvene djelatnosti od interesa za Federaciju, a obavlja se pod uvjetima i na način propisan ovim zakonom i drugim propisima iz oblasti zdravstvene zaštite.

Član 2

Zabranjuje se svaki vid diskriminacije na osnovu rase, boje kože, spola, jezika, religije ili vjerovanja, političkih i drugih uvjerenja, nacionalnog i socijalnog porijekla prilikom obavljanja radnji na osnovu ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona.

Član 3

Izrazi koji imaju rodno značenje, a koriste se u ovom zakonu i propisima koji se donose na osnovu ovog zakona obuhvataju na jednak način muški i ženski rod, bez obzira na to jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu.

Član 4

Medicinske sestre, u smislu ovog zakona, jesu medicinske sestre općeg smjera svih nivoa obrazovanja, te pedijatrijske i psihogerijatrijske sestre - tehničari.

Primalje, u smislu ovog zakona, jesu zdravstvene radnice koje imaju završenu srednju medicinsku školu ginekološkoakoakušerskog/ primaljskog smjera ili visoku zdravstvenu školu smjer primaljstva.

Član 5

Medicinske sestre i primalje, u provođenju svoje djelatnosti, obavezne su primjenjivati najbolje stručno znanje, poštujući posebno sljedeće principe:

- 1) stalno održavanje i podizanje kvaliteta usluga u interesu zdravlja i društvenog blagostanja stanovništva;
- 2) održavanje i unapređenje povjerenja između medicinskih sestara, odnosno primalja i pacijenta, te članova njegove porodice putem jačanja partnerskih odnosa, na način i pod uvjetima određenim propisima o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata;
- 3) poštivanje prava pacijenata u skladu sa propisima o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata;
- 4) nezavisno i profesionalno djelovanje, te očuvanje i unapređenje slobode i ugleda svog zvanja, i
- 5) unapređenje dostojanstvenog i odgovornog profesionalnog ponašanja poštujući u svom radu propise iz oblasti zdravstva, pravila struke, te kodeks sestrinske i primaljske etike i deontologije.

II. DJELATNOST SESTRINSTVA I PRIMALJSTVA

Član 6

Djelatnost sestrinstva je provođenje zdravstvene/sestrinske njege (u daljnjem tekstu: zdravstvena njega).

Djelatnost primaljstva je provođenje primaljske njege. Zdravstvena njega obuhvata autonomnu i grupnu njegu pojedinaca u svakoj životnoj dobi, porodica i grupa unutar zajednice; oboljelih ili zdravih pojedinaca u bilo kojem okruženju.

Zdravstvena njega podrazumijeva promociju zdravlja, prevenciju bolesti i njegu/brigu bolesnih osoba, nemoćnih i umirućih osoba, kao i osoba sa invaliditetom, te zagovaranje, promociju sigurne okoline, istraživanje i učestvovanje u oblikovanju zdravstvenih politika i sistema obrazovanja zdravstvenih radnika.

Primaljska njega obuhvata sve postupke, znanja i vještine zaštite zdravlja osoba ženskog spola prije, za vrijeme trudnoće, na porođaju i u postporođajnom periodu.

Primaljska njega podrazumijeva njegu/brigu o zdravlju osoba ženskog spola prije, za vrijeme trudnoće, na porođaju i u postporođajnom periodu.

Član 7

Zdravstvena i primaljska njega uključuju primjenu specifičnih znanja i vještina baziranih na naučnim spoznajama iz područja sestrinstva, primaljstva, prirodnih, medicinskih i humanističkih nauka u funkciji zaštite zdravlja stanovništva i svakog pacijenta osobno.

Član 8

Zdravstvena i primaljska njega su sastavni dio sistema zdravstvene zaštite i obavljaju se u skladu sa propisima o zdravstvenoj zaštiti, propisima o zdravstvenom osiguranju i odredbama ovog zakona.

Član 9

Zdravstvena i primaljska njega su javne djelatnosti te podliježu kontroli zadovoljenja standarda obrazovanja i standarda kvaliteta.

III. NAČIN OBAVLJANJA I ORGANIZIRANJA DJELATNOSTI SESTRINSTVA I PRIMALJSTVA

Član 10

Provođenje zdravstvene i primaljske njege bazira se na potrebama stanovništva u skladu sa planom i programom mjera zdravstvene zaštite i propisima iz oblasti zdravstva.

Način obavljanja djelatnosti

Član 11

Medicinske sestre i primalje zdravstvenu i primaljsku njegu obavljaju u skladu sa utvrđenim poslovima i zadacima i to na način da:

- samostalno djeluju u oblasti zdravstvene njege zdravih i bolesnih osoba, odnosno u oblasti primaljske njege,
- djeluju i učestvuju kao član tima zdravstvene zaštite u dijagnostičko- terapeutskom procesu zajedno sa doktorom medicine i drugim članovima tima.

Samostalno obavljanje poslova zdravstvene i primaljske njege podrazumijeva procjenu, odnosno utvrđivanje potrebe za zdravstvenom i primaljskom njegom, planiranje, izvođenje određene aktivnosti ili intervencije i evaluaciju, koje su u interesu pacijenta, a odnose se na zadovoljavanje osnovnih životnih potreba/aktivnosti.

Zadovoljavanje osnovnih životnih potreba/aktivnosti iz stava 2. ovog člana podrazumijeva pomaganje medicinske sestre, odnosno primalje u očuvanju zdravlja pojedinca, ozdravljenju pacijenta, te njegovom kvalitetnijem životu sa hroničnom bolešću ili sa invalidnošću.

Djelovanje i učestvovanje u dijagnostičko-terapeutskom procesu vrši se prema uputama i stručnom nadzoru doktora medicine, a sam rad zdravstvene, odnosno primaljske njege samostalno.

Medicinske sestre i primalje svoju djelatnost obavljaju i u interdisciplinarnim, odnosno multidisciplinarnim, kao i u intersektorskim, odnosno multisektorskim timovima.

Poslove i zadatke koje će obavljati samostalno medicinske sestre i primalje, kao i poslove i zadatke koje će obavljati u sastavu tima zdravstvene zaštite posebnim propisom utvrdit će federalni ministar zdravstva (u daljnjem tekstu: federalni ministar) na prijedlog nadležne komore.

Organiziranje i provođenje djelatnosti

Član 12

Zdravstvena i primaljska njega organiziraju se na način da osiguravaju pristupačnu, pravičnu, sveobuhvatnu, kvalitetnu, kontinuiranu i efikasnu zdravstvenu zaštitu u granicama materijalnih mogućnosti sistema zdravstvene zaštite.

Član 13

Zdravstvena njega organizira se i provodi u zdravstvenim ustanovama, privatnoj praksi, u zajednici, kao i u ustanovama socijalne zaštite ili ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija.

Primaljska njega organizira se i provodi u zdravstvenim ustanovama, privatnoj praksi i zajednici.

Ovlaštenje za obavljanje djelatnosti

Član 14

Djelatnost sestrinstva i primaljstva mogu obavljati samo medicinske sestre, odnosno primalje na način i pod uvjetima utvrđenim ovim zakonom, kao i posebnim propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Tim zdravstvene, odnosno primaljske njege

Član 15

U zdravstvenoj ustanovi organizira se tim zdravstvene, odnosno primaljske njege.

Tim iz stava 1. ovog člana podrazumijeva tim u organizacijskom smislu, a ne u smislu propisa o standardima i normativima zdravstvene zaštite, te predstavlja stručnu grupu koju određuju i čine medicinske sestre, odnosno primalje.

Cilj organiziranja tima iz stava 1. ovog člana jeste sveobuhvatna, efikasna, efektivna, kontinuirana, koordinirana, nepristrasna, sigurna i kvalitetna zdravstvena, odnosno primaljska njega.

Rad u timu iz stava 1. ovog člana organizira se prema stepenu obrazovanja, a na osnovu stručne podjele rada u skladu sa članom 11. ovog zakona.

Član 16

Timom zdravstvene, odnosno primaljske njege rukovodi voditelj tima koji organizira i definira potrebe zdravstvene, odnosno primaljske njege, te planira i evaluira rad tima zdravstvene, odnosno primaljske njege.

Voditelj tima zdravstvene njege je diplomirana medicinska sestra ili viša medicinska sestra.

Voditelj tima primaljske njege je primalja sa završenom visokom zdravstvenom školom primaljskog smjera ili diplomirana medicinska sestra, odnosno viša medicinska sestra sa završenom srednjom školom ginekološko-akušerskog/ primaljskog smjera.

IV. UVJETI ZA OBAVLJANJE DJELATNOSTI SESTRINSTVA I PRIMALJSTVA I STANDARD OBRAZOVANJA

Opći uvjeti za obavljanje djelatnosti

Član 17

Opći uvjeti za obavljanje djelatnosti sestrinstva i primaljstva su:

- diploma fakulteta zdravstvenih studija, visoke zdravstvene škole, više ili srednje medicinske škole općeg smjera, pedijatrijskog i psihogerijatrijskog smjera, odnosno primaljstva u Bosni i Hercegovini ili nostrificirana diploma stečena u inostranstvu u skladu sa propisima iz oblasti obrazovanja,
- položen stručni ispit,
- državljanstvo Bosne i Hercegovine,
- licenca izdata od nadležne komore.

Član 18

Stranci mogu obavljati djelatnost medicinskih sestara i primalja u Federaciji u skladu sa propisima kojima se uređuje zapošljavanje stranaca u Federaciji, propisima o kretanju i boravku stranaca i azilu, propisima o zdravstvenoj zaštiti i ovim zakonom.

Za obavljanje djelatnosti sestrinstva i primaljstva stranci moraju ispuniti opće uvjete predviđene članom 17. ovog zakona, izuzev uvjeta navedenog u alineji 2. ukoliko stranac dolazi iz zemalja Evropske unije, odnosno zemalja koje imaju bolonjski sistem obrazovanja i alineje 3. istog člana, kao i poseban uvjet o znanju službenog jezika koji je u upotrebi na teritoriji Federacije.

Standard obrazovanja

Član 19

Medicinske sestre i primalje su zdravstvene radnice koje su obrazovanje stekle na fakultetu zdravstvenih studija, visokim zdravstvenim školama, višim i srednjim školama zdravstvenog usmjerenja u skladu sa propisima iz oblasti obrazovanja i zdravstvene zaštite.

Osnovno obrazovanje medicinske sestre i primalje stiče se uspješnim završavanjem srednjoškolskog obrazovnog programa za zanimanje medicinska sestra, odnosno primalja.

Fakultet zdravstvenih studija i visoka zdravstvena škola je viši nivo obrazovanja medicinskih sestara i primalja i smatra se nastavkom obrazovanja koji osigurava visoki nivo obrazovanja u skladu sa propisima u oblasti obrazovanja.

Član 20

Medicinske sestre i primalje su dužne nakon završenog obrazovanja na fakultetu zdravstvenih studija, visokim zdravstvenim školama, višim i srednjim školama zdravstvenog usmjerenja obaviti pripravnički staž i položiti stručni ispit u skladu sa posebnim propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, medicinske sestre i primalje koje su završile fakultete zdravstvenih studija ili visoke zdravstvene škole prema bolonjskom procesu, odmah nakon završenog obrazovanja mogu pristupiti polaganju stručnog ispita u skladu sa propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Pripravnički staž i položen stručni ispit u inostranstvu priznaju se na način i prema postupku utvrđenim posebnim propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Licenca

Član 21

Medicinske sestre i primalje nakon položenog stručnog ispita obavezno se upisuju kod nadležne komore u registar zdravstvenih radnika i time stiču pravo na izdavanje licence, u skladu sa posebnim propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Licencom iz stava 1. ovog člana medicinska sestra i primalja stiču pravo samostalnog obavljanja poslova u svojoj struci.

Licenca se obnavlja periodično u skladu sa propisima o zdravstvenoj zaštiti i propisima nadležne komore.

Član 22

Medicinska sestra, odnosno primalja obavlja poslove svoje profesije samo u okviru svog stručnog naziva određenog licencom izdatom od nadležne komore.

Izuzetno i ako nema licencu, medicinska sestra, odnosno primalja može obavljati svoju djelatnost u sljedećim slučajevima:

- društveno kriznim situacijama ili u drugim vanrednim okolnostima kad je njeno djelovanje neophodno jer je pružanje redovne zdravstvene zaštite onemogućeno, i
- hitnim slučajevima kad bi izostanak hitne intervencije i pomoći trajno ugrozio zdravlje ili život pacijenta.

Član 23

Nadležna komora oduzima medicinskoj sestri, odnosno primalji odobrenje za samostalan rad u slučajevima utvrđenim posebnim propisima o zdravstvenoj zaštiti, kao i statutom nadležne komore.

Specijalizacija i kontinuirano stručno usavršavanje

Član 24

Medicinska sestra ima pravo na specijalizaciju za pojedine uže oblasti zdravstvene njege.

Specijalizacija iz stava 1. ovog člana predstavlja poseban vid organiziranog stručnog usavršavanja sa ciljem osposobljavanja za obavljanje poslova i zadataka pojedinih užih oblasti zdravstvene njege.

Grane specijalizacija, trajanje i program specijalizacija iz stava 2. ovog člana utvrđuju se posebnim podzakonskim aktom koji donosi federalni ministar na osnovu posebnih propisa o zdravstvenoj zaštiti.

Član 25

Specijalizacija se može odobriti medicinskoj sestri pod uvjetima utvrđenim posebnim propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Odobrenje za specijalizaciju iz stava 1. ovog člana izdaje se na osnovu utvrđenog plana potrebnih kadrova koje donosi Federalno ministarstvo zdravstva, na usaglašen prijedlog kantonalnih ministarstava zdravstva, zavoda za javno zdravstvo kantona i zavoda zdravstvenog osiguranja kantona.

Specijalizacije se mogu obavljati na fakultetima zdravstvenog usmjerenja i ovlaštenim zdravstvenim ustanovama u skladu sa posebnim propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Specijalizacije obavljene u inostranstvu priznaju se na način i prema postupku utvrđenom posebnim propisom federalnog ministra koji se donosi na osnovu propisa o zdravstvenoj zaštiti.

Član 26

Strani državljani sa završenom visokom školom zdravstvenog usmjerenja mogu specijalizirati na način i pod uvjetima utvrđenim za specijalizaciju stranih državljana, u skladu sa posebnim propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Član 27

Medicinske sestre, odnosno primalje imaju pravo i obavezu kontinuiranog i trajnog stručnog usavršavanja radi održavanja i unapređenja kvaliteta zdravstvene, odnosno primaljske njege i potreba pacijenata.

Kontinuirano i trajno stručno usavršavanje iz stava 1. ovog, člana podrazumijeva obnavljanje stečenih znanja i usvajanje novih znanja, vještina i stavova u skladu sa najnovijim dostignućima i saznanjima iz područja sestrinstva, odnosno primaljstva i provodi se učestvovanjem na stručnim seminarima, kursevima i stručnim skupovima.

Plan kontinuiranog usavršavanja medicinskih sestara i primalja svake kalendarske godine donosi zdravstvena ustanova, odnosno privatna praksa u skladu sa registriranom djelatnošću, kao i prioritetima razvoja i dio je plana kontinuiranog stručnog usavršavanja svih zdravstvenih radnika u skladu sa posebnim propisima iz oblasti zdravstvene zaštite.

Zdravstvene ustanove i zdravstveni radnici koji obavljaju privatnu praksu osiguravaju uposlenim medicinskim sestrama i primaljama kontinuirano i trajno stručno usavršavanje u skladu sa planom iz stava 3. ovog člana, kao i raspoloživim finansijskim sredstvima za ove namjene u toku poslovne godine.

Član 28

Medicinske sestre, odnosno primalje dodatno se educiraju i u slučaju kada obim i složenost poslova i očekivanih rezultata zahtijevaju dodatnu edukaciju.

Dodatna edukacija provodi se sa ciljem poboljšanja kvaliteta i učinkovitosti rada medicinske sestre, odnosno primalje.

Obim i složenost poslova iz stava 1. ovog člana utvrđuju se na osnovu sadržaja i vrste postupaka i vještina koje se očekuju od medicinske sestre, odnosno primalje na pojedinim nivoima zdravstvene zaštite, a vezani su uz promjenjene potrebe stanovništva i pacijenata za zdravstvenom zaštitom, nova naučna saznanja, te nove dijagnostičke i terapijske postupke.

Potrebu, sadržaj i trajanje programa dodatnog usavršavanja medicinskih sestara, odnosno primalja utvrđuje federalni minister u saradnji sa nadležnim komorama.

Prestanak prava za obavljanje djelatnosti

Član 29

Medicinskoj sestri, odnosno primalji prestaje pravo na obavljanje djelatnosti ako:

- 1) izgubi državljanstvo Bosne i Hercegovine;
- 2) izgubi poslovnu sposobnost;
- 3) postane trajno zdravstveno nesposobna za obavljanje djelatnosti;
- 4) izrečena joj je mjera zabrane obavljanja djelatnosti;
- 5) disciplinskom mjerom izrečenom od nadležne komore izgubila je licencu, a time i pravo na obavljanje djelatnosti.

Izuzetno, strancu koji obavlja djelatnost sestrinstva, odnosno primaljstva na teritoriji Federacije prestaje obavljanje djelatnosti u slučajevima navedenim u stavu 1. tač. 2), 3), 4) i 5), kao i u slučaju gubljenja radne dozvole izdate stranom državljaninu, te ukinutog boravka u Federaciji u skladu sa posebnim propisima o kretanju i boravku stranaca i azilu.

Nedostojnost za obavljanje djelatnosti

Član 30

Medicinska sestra, odnosno primalja koja je pravomoćnom sudskom presudom proglašena krivom za počinjenje krivičnih djela protiv zdravlja ljudi, krivičnih djela podmićivanja i krivičnih djela protiv službene i druge odgovornosti utvrđenim krivičnim propisima Federacije može se, s obzirom na važnost i prirodu ugroženog dobra ili druge posljedice, te s obzirom na okolnosti pod kojima je radnja izvršena, odnosno propuštena - smatrati nedostojnom za obavljanje djelatnosti sestrinstva, odnosno primaljstva o čemu odluku donosi nadležna komora.

Medicinskoj sestri, odnosno primalji iz stava 1. ovog člana može biti uskraćeno izdavanje licence, odnosno može joj se privremeno ili trajno oduzeti licenca.

Ukoliko je medicinska sestra, odnosno primalja pravomoćnom sudskom presudom proglašena krivom za slična krivična djela, u odnosu na krivična djela iz stava 1. ovog člana, od nadležnih sudova u Bosni i Hercegovini, odnosno inostranstvu - može joj biti uskraćeno izdavanje licence, odnosno može joj se privremeno ili trajno oduzeti licenca od nadležne komore u Federaciji.

Nedostojnost za obavljanje sestriinske, odnosno primaljske djelatnosti iz st. 1. i 3. ovog člana, kao i drugi slučajevi koji medicinsku sestru, odnosno primalju čine nedostojnom za obavljanje sestriinske, odnosno primaljske djelatnosti, te način i postupak izricanja ove mjere bliže se utvrđuju statutom nadležne komore.

Uvjeti rada medicinskih sestara i primalja

Član 31

Na uvjete rada medicinskih sestara i primalja, njihova prava i dužnosti u vezi sa radom i na osnovu rada primjenjuju se odredbe posebnih propisa o radu, kao i odredbe kolektivnog ugovora iz oblasti zdravstva, ukoliko ovim zakonom nije drugačije određeno.

V. PRAVA, OBAVEZE I ODGOVORNOSTI MEDICINSKIH SESTARA I PRIMALJA

Prava medicinskih sestara i primalja

Član 32

U obavljanju poslova i zadataka zdravstvene i primaljske njege, medicinska sestra, odnosno primalja ima sljedeća prava:

- biti ravnopravan član tima zdravstvene, odnosno primaljske njege u skladu sa ovim zakonom,
- biti ravnopravan član u interdisciplinarnim, odnosno multidisciplinarnim, kao i u intersektorskim, odnosno multisektorskim timovima u okviru profesionalne odgovornosti,
- organizirati, procjeniti, planirati, provoditi i vrednovati zdravstvenu, odnosno primaljsku njegu,
- stručno se usavršavati putem specijalizacije, odnosno kontinuiranog stručnog usavršavanja koje organizira nadležna komora u skladu sa propisima iz oblasti zdravstvene zaštite,
- odbiti učestvovanje u naučno-istraživačkim projektima ako nisu neophodni za poboljšanje i unapređenje zdravstvene, odnosno primaljske njege,
- odbiti obavljanje poslova i zadataka za koje nije stručno osposobljena, i
- na stručne nagrade i priznanja u skladu sa ovim zakonom.

Privatna praksa

Član 33

Medicinska sestra, odnosno primalja ima pravo na obavljanje privatne prakse u skladu sa odredbama propisa o zdravstvenoj zaštiti.

Volonterski rad

Član 34

Medicinska sestra, odnosno primalja može obavljati svoju djelatnost i bez naplate volonterskim radom u humanitarnim organizacijama, udruženjima građana i fondacijama.

Obavljanje djelatnosti iz stava 1. ovog člana medicinska sestra, odnosno primalja mora prijaviti nadležnoj komori radi evidentiranja u registrima i evidencijama komore.

Obaveze i odgovornosti medicinskih sestara i primalja

Član 35

U obavljanju poslova i zadataka zdravstvene, odnosno primaljske njege medicinska sestra, odnosno primalja ima sljedeće obaveze i odgovornosti:

- učestvovati u procjeni, planiranju, implementaciji i evaluaciji zdravstvene, odnosno primaljske njege, u saradnji sa drugim zdravstvenim radnicima i osobljem javnih službi sa ciljem osiguranja adekvatne zdravstvene zaštite,
- primjenjivati sva dostupna znanja iz područja sestrinstva, odnosno primaljstva bazirana na dovoljnom razumijevanju strukture, fizioloških funkcija i ponašanja zdravih i bolesnih osoba, kao i odnosa između zdravstvenog stanja čovjeka, te njegovog fizičkog i društvenog okruženja,
- obavljati poslove svog stručnog naziva u skladu sa zakonom, profesionalnim dužnostima, kulturnim, etičkim i stručnim standardima zdravstvene, odnosno primaljske njege, te moralno etičkim pravilima ,
- poštivati osnovna prava čovjeka, ljudsko dostojanstvo, integritet osoba i prava pacijenata u skladu sa posebnim propisom o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata,
- čuvati kao profesionalnu tajnu podatke koji se odnose na zdravstveno stanje pacijenta. Profesionalna tajna sadrži podatke o osobnom i porodičnom životu pacijenta, njegovom zdravstvenom stanju, a koju u obavljaju svog stručnog zvanja i sestrinske, odnosno primaljske djelatnosti saznaju medicinske sestre i primalje,
- uvoditi nove metode rada sa ciljem unapređenja zdravstvene, odnosno primaljske njege,
- postupati prema utvrđenim pravilima i protokolima za provođenje postupaka u zdravstvenoj i primaljskoj njezi,
- primjenjivati, provoditi i evidentirati od doktora medicine ordinirane lokalne, peroralne i parenteralne terapije,

- blagovremeno izvještavati voditelja tima i doktora medicine u slučaju nastupanja komplikacija prilikom primjenjene terapije, kao i blagovremeno izvještavati doktora medicine o stanju pacijenta, posebno o promjeni njegovog zdravstvenog stanja,
- provoditi postupke iz oblasti promocije zdravlja i prevencije bolesti,
- prepoznati životno ugroženu osobu i primijeniti hitne postupke u skladu sa svojim kompetencijama,
- ekonomično i efikasno korištenje pribora i opreme prilikom pružanja zdravstvene, odnosno primaljske njege,
- voditi sestrinsku, odnosno primaljsku dokumentaciju koja je dijelom medicinske dokumentacije i kojom se evidentiraju provedeni postupci, a u skladu sa posebnim propisima o evidencijama u oblasti zdravstva,
- saradivati sa članovima porodice i drugim osobama u interesu pacijenta,
- saradivati sa članovima tima,
- primjenjivati pravila zaštite na radu i rada na siguran način,
- primjenjivati postupke očuvanja zdravlja i zdravog okoliša, te brigu za osobnu sigurnost, sigurnost pojedinca i zajednice,
- djelovati u najboljem interesu pacijenta,
- čuvati ugled profesije, kao i poslodavca,
- obrazovati i učestvovati u obrazovanju stručnih kadrova zdravstvene, odnosno primaljske njege,
- nadgledati, voditi i izvoditi praktičnu i teoretsku nastavu studentima, đacima u školama medicinskog usmjerenja, kao i drugom osoblju,
- provoditi zdravstveno-odgojno obrazovanje stanovništva i zdravstvenog osoblja,
- razvijati odgovornost za cjeloživotno učenje, profesionalni razvoj i unapređenje kompetencija u skladu sa potrebama pacijenata, odnosno korisnika sestrinskih/primaljskih usluga, zajednice, te tržišta rada,
- učestvovati u naučno-istraživačkom procesu,
- obavljati i druge poslove i zadatke utvrđene ovim zakonom i podzakonskim aktima donesenim na osnovu ovog zakona.

Član 36

Medicinska sestra, odnosno primalja ne smije provoditi postupke za koje nije stručno osposobljena, a mogu direktno i indirektno naštetiti pacijentu.

Član 37

Medicinska sestra, odnosno primalja čini težu povredu radne dužnosti kada:

- zbog nemara ili neznanja nepravilnim postupanjem nanese štetu zdravlju pacijenta,
- promijeni način i sadržaj od liječnika ordinirane terapije, i
- namjerno učini materijalnu štetu.

Nemogućnost provedbe postupaka zdravstvene, odnosno primaljske njege

Član 38

U slučaju kada pacijent odbije ordinirani postupak ili primjenu ordinirane terapije medicinska sestra, odnosno primalja obavezna je odmah usmeno i pisano obavijestiti voditelja tima zdravstvene, odnosno primaljske njege iz člana 16. ovog zakona i nadležnog doktora medicine, a koji prema takvom pacijentu postupaju u skladu sa propisima o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata.

Član 39

Medicinska sestra, odnosno primalja nije odgovorna za neprovođenje postupaka zdravstvene i primaljske njege, odnosno neprovedeni ordinirani postupak u slučaju kada, unatoč primjeni najboljeg znanja i vještina, poslodavac nije osigurao ordinirane lijekove, sredstva, minimalno potrebni pribor ili tehničku opremu u skladu sa minimalnim standardima za provođenje uspješne zdravstvene, odnosno primaljske njege.

U slučaju nemogućnosti provedbe ordiniranog postupka iz stava 1. ovog člana medicinska sestra, odnosno primalja obavezna je odmah usmeno i pisano obavijestiti osobe iz člana 38. ovog zakona.

Pružanje hitne medicinske pomoći

Član 40

U hitnim stanjima medicinska sestra, odnosno primalja dužna je pružiti pomoć svakom pacijentu, bez odgađanja, a ostale pacijente dužna je primati prema stepenu medicinskog prioriteta, odnosno prema listi čekanja.

Hitnim stanjima iz stava 1. ovog člana smatraju se ona stanja kod kojih bi zbog nepružanja pomoći mogle nastati trajne štetne posljedice po zdravlje ili po život pacijenta.

Medicinska sestra, odnosno primalja može odbiti pružanje pomoći pacijentu koji joj prijete ili je prema njoj, odnosno drugim zdravstvenim radnicima fizički agresivan osim u hitnim stanjima.

U slučaju iz stava 3. ovog člana medicinska sestra, odnosno primalja dužna je pacijentu pružiti neophodnu hitnu medicinsku pomoć i primijeniti hitne postupke u skladu sa svojim kompetencijama, ako joj je osigurana zaštita policije ili neki drugi oblik zaštite.

Vođenje sestrinske, odnosno primaljske dokumentacije

Član 41

Medicinska sestra, odnosno primalja obavezna je evidentirati sve provedene postupke u sestrinskoj, odnosno primaljskoj dokumentaciji koja je dio medicinske dokumentacije za svakog pojedinačnog pacijenta na svim nivoima zdravstvene zaštite, a u skladu sa propisima o evidencijama u oblasti zdravstva.

Dokumentacija iz stava 1. ovog člana predstavlja skup podataka kojima se prati provedena zdravstvena, odnosno primaljska njega, kao i kontrola kvaliteta planirane i provedene njege i služi za vrednovanje i stručni nadzor, kao i u druge svrhe u skladu sa posebnim propisima o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata i propisima o evidencijama u oblasti zdravstva.

Član 42

Sestrinska dokumentacija sastoji se od:

- a) kartona zdravstvene njege,
- b) kartona polivalentne patronažne zdravstvene njege, i
- c) drugih dokumenata koje prikupi i sačini izvršilac zdravstvene njege.

Primaljska dokumentacija sastoji se od:

- a) kartona primaljske njege, i
- b) drugih dokumenata koje prikupi i sačini izvršilac primaljske njege.

Sadržaj i obrasce dokumentacije iz st. 1. i 2. ovog člana na prijedlog nadležne komore medicinskih sestara i primalja propisuje federalni ministar u skladu sa posebnim propisima o evidencijama u oblasti zdravstva.

VI. KONTROLA SIGURNOSTI I KVALITETA ZDRAVSTVENIH USLUGA

Član 43

Medicinske sestre, odnosno primalje dužne su učestvovati u uspostavi, razvijanju i održavanju sistema poboljšanja kvaliteta i sigurnosti zdravstvenih usluga, te radu komisija za poboljšanje kvaliteta i sigurnosti zdravstvenih usluga zdravstvene ustanove, odnosno privatne prakse u kojoj su uposleni, na osnovu stručnih standarda zdravstvene, odnosno primaljske njege i posebnih propisa o sistemu poboljšanja kvaliteta, sigurnosti i o akreditaciji u zdravstvu.

Član 44

Medicinske sestre, odnosno primalje dužne su učestvovati i u kontroli kvaliteta zdravstvene i primaljske njege. Kontrolu kvaliteta iz stava 1. ovog člana provodi diplomirana ili viša medicinska sestra, odnosno primalja sa dodatnom edukacijom iz oblasti kontrole kvaliteta.

Edukaciju iz stava 2. ovog člana obavlja Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: AKAZ) u skladu sa posebnim propisom o sistemu poboljšanja kvaliteta, sigurnosti i o akreditaciji u zdravstvu.

VII. KOMORA

Član 45

Radi očuvanja i zaštite interesa svoje profesije, zadovoljavanja svojih stručnih i osobnih potreba, osiguravanja uvjeta za organiziran nastup, kao i zaštite zdravlja građana medicinske sestre svih nivoa obrazovanja obavezno se udružuju u komore medicinskih sestara - tehničara, dok se primalje udružuju u komore primalja.

Na organizaciju i djelokrug rada komora iz stava 1. ovog člana shodno se primjenjuju propisi o zdravstvenoj zaštiti, ako ovim zakonom nije drugačije određeno, kao i propisi o ravnopravnosti spolova.

VIII. NAGRADE I PRIZNANJA

Član 46

Medicinskoj sestri, odnosno primalji koja je svojim radom doprinijela rješavanju zdravstvenih problema stanovništva, posebno ugroženih grupacija; humanizaciji odnosa među zdravstvenim radnicima; unapređenju zdravstvene, odnosno

primaljske njege; efikasnosti zdravstvene, odnosno primaljske njege, razvoju i uvođenju novih metoda rada zdravstvene, odnosno primaljske njege, postignutim uspješnim rezultatima na stručnom usavršavanju zdravstvenih radnika može se dodijeliti nagrada za izuzetan doprinos i unapređenje rada u oblasti zdravstvene, odnosno primaljske njege.

Nadležna komora posebnim propisom bliže utvrđuje jedinstvene kriterije i postupak dodjele nagrade iz stava 1. ovog člana.

O dodjeljivanju nagrade iz stava 1. ovog člana odlučuje komisija koju imenuje nadležna komora.

IX. ZDRAVSTVENO-INSPEKCIJSKI NADZOR

Član 47

Zdravstveno-inspekcijski nadzor nad provođenjem ovog zakona provodi kantonalna i federalna zdravstvena inspekcija, u skladu sa propisima o zdravstvenoj zaštiti i propisima o inspekcijama u Federaciji.

X. KAZNE NE ODREDBE

Član 48

Novčanom kaznom u iznosu od 250,00 KM do 1.000,00 KM bit će kažnjen izvršilac zdravstvene, odnosno primaljske njege ako:

1. obavlja poslove i zadatke zdravstvene, odnosno primaljske njege suprotno odredbama ovog zakona;
2. promijeni način i sadržaj od liječnika ordinirane terapije (član 37. alineja 2. ovog zakona);
3. namjerno učini materijalnu štetu (član 37. alineja 3. ovog zakona);
4. u slučaju kada pacijent odbije ordinirani postupak ili primjenu ordinirane terapije, medicinska sestra, odnosno primalja odmah usmeno i pisano ne obavijesti voditelja tima zdravstvene, odnosno primaljske njege i nadležnog doktora medicine (član 38. ovog zakona).

Član 49

Na medicinske sestre i primalje koje obavljaju poslove i zadatke zdravstvene, odnosno primaljske njege bez položenog stručnog, odnosno specijalističkog ispita i koje ne vode medicinsku dokumentaciju, kao i na zdravstvenu ustanovu, odnosno zdravstvenog radnika koji obavlja privatnu praksu, a ne omogući kontinuirano stručno usavršavanje medicinskim sestrama i primaljama shodno se primjenjuju kaznene odredbe propisa o zdravstvenoj zaštiti, a koje uređuju ista pitanja.

XI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 50

Na pojam, organizaciju i uvjete obavljanja djelatnosti medicinskih sestara i primalja, te djelovanje medicinskih sestara i primalja, pored odredbi ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona, shodno se primjenjuju propisi o zdravstvenoj zaštiti, o zdravstvenom osiguranju, o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata, o lijekovima i medicinskim sredstvima, o apotekarskoj djelatnosti, o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama, o transplantaciji organa i tkiva sa ciljem liječenja, o krvi i krvnim sastojcima, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 51

U roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona federalni ministar donijet će provedbene propise na osnovu ovog zakona kojima se regulira sljedeće:

- poslovi i zadaci koje će obavljati samostalne medicinske sestre i primalje, kao i poslovi i zadaci koje će obavljati u sastavu tima zdravstvene zaštite (član 11. stav 6. ovog zakona),
- potreba, sadržaj i trajanje programa dodatnog usavršavanja medicinskih sestara, odnosno primalja (član 28. stav 4. ovog zakona).

Član 52

Komore medicinskih sestara i primalja na teritoriji Federacije formirane na osnovu propisa koji su bili u primjeni prije stupanja na snagu ovog zakona, dužne su se uskladiti sa odredbama ovog zakona u roku 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 53

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".